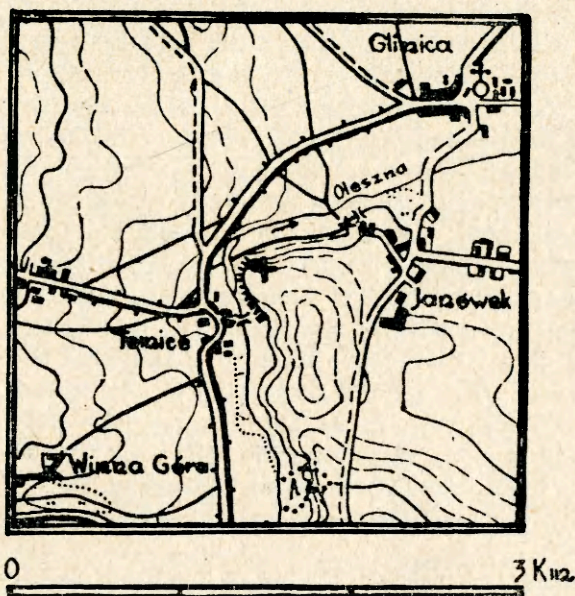

Różne

WŁODZIMIERZ WOJCIECHOWSKI

SPRAWOZDANIE Z PRAC WYKOPALISKOWYCH NA TERENIE OSADY NEOLITYCZNEJ ORAZ OSADY KULTURY ŁUŻYCKIEJ PRZEPROWADZONYCH W JANÓWKU, POW. DZIERŻONIÓW, W 1961 ROKU

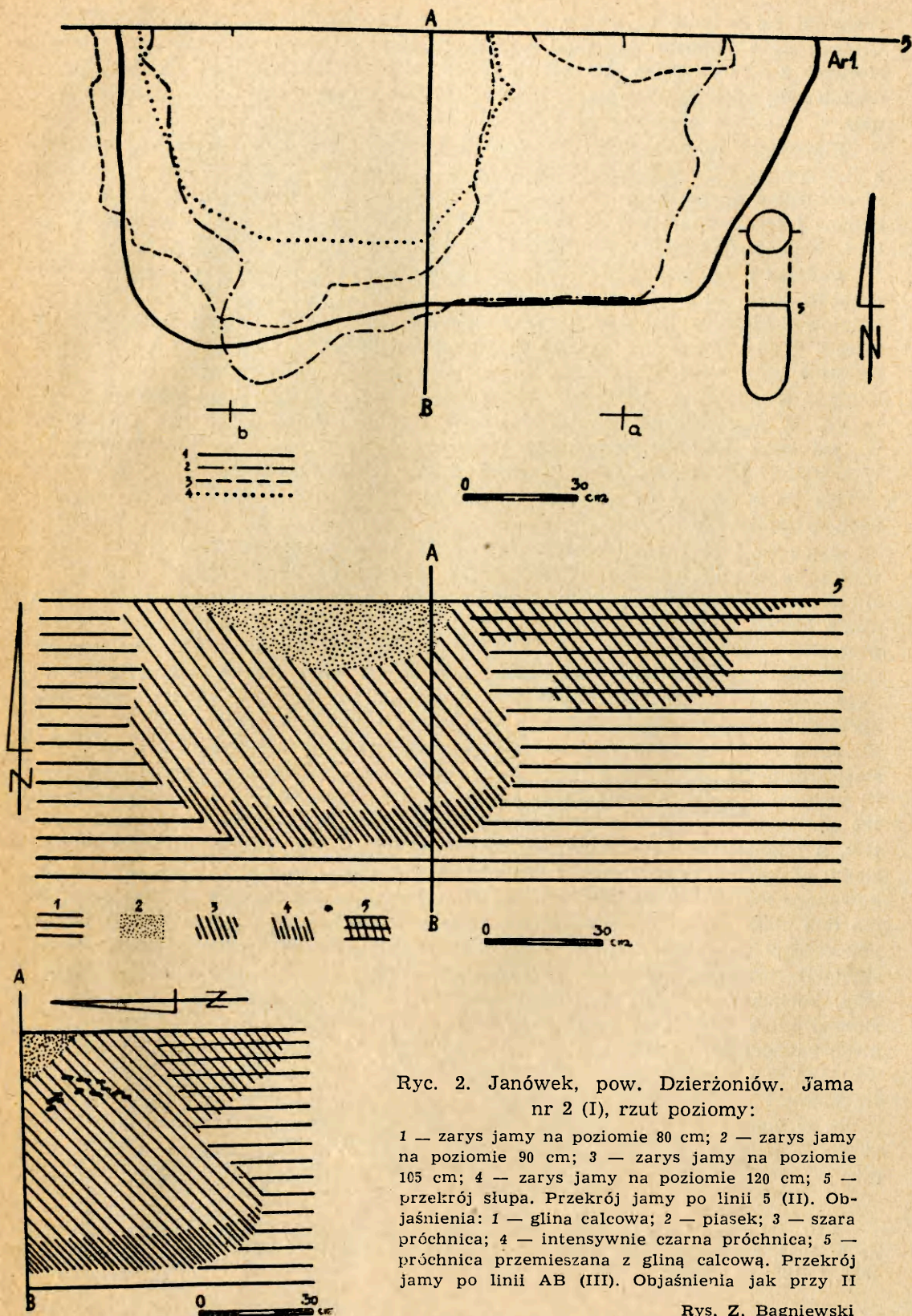
W dniach od 18 do 30 września 1961 roku zostały przeprowadzone przez Katedrę Archeologii Polski Uniwersytetu Wrocławskiego im. B. Bieruta wstępne prace wykopaliskowe na terenie osady kultury pucharów lejkowatych oraz osady kultury łużyckiej koło wsi Janówek, pow. Dzierżoniów¹.

Ryc. 1. Plan sytuacyjny stanowiska. Stanowisko oznaczono krzyżykiem

Stanowisko położone jest około 1 km na zachód od wsi Janówek, na północno-zachodnim krańcu rozległego płaskowzgórza, którego stoki północny i zachodni opadają stromo w kierunku rzeczki Oleszna (ryc. 1). Pierwotny bardzo stromy stok

¹ Naukowym kierownikiem badań był prof. dr Włodzimierz Hołubowicz. Pracami w terenie kierował mgr Włodzimierz Wojciechowski. W pracach wzięli udział studenci archeologii Z. Bagniewski i A. Cząstkiewicz.

Ryc. 2. Janówek, pow. Dzierżoniów. Jąma nr 2 (I), rzut poziomy:

1 — zarys jamy na poziomie 80 cm; 2 — zarys jamy na poziomie 90 cm; 3 — zarys jamy na poziomie 105 cm; 4 — zarys jamy na poziomie 120 cm; 5 — przekrój słupa. Przekrój jamy po linii 5 (II). Objaśnienia: 1 — gлина calcowa; 2 — piasek; 3 — szara próchnica; 4 — intensywnie czarna próchnica; 5 — próchnica przemieszana z gliną calcową. Przekrój jamy po linii AB (III). Objaśnienia jak przy II

Rys. Z. Bagniewski

zachował się jedynie od strony zachodniej, u podnóża którego przepływa rzeczka Oleszna. Stok północny natomiast, oddalony od rzeczki zmieniającej w tym miejscu kierunek z północnego na wschodni o około 200 m, został znacznie złagodzony przez długotrwałą orkę. Płaskowzgórze zbudowane jest z lessu pokrytego warstwą próchnicy.

Stanowisko to, aczkolwiek kilkakrotnie wymieniane w komunikatach w związku z luźnymi znaleziskami powierzchniowymi z okresu neolitu, epoki brązu, okresu rzymskiego i okresu wczesnośredniowiecznego², nie było dotychczas systematycznie badane i tegoroczne prace są pierwszymi badaniami planowymi prowadzonymi na tym obiekcie.

Podczas tegorocznych prac przebadano obszar 27 m². Po zdjęciu warstwy ornej, grubości około 30 cm, natrafiono na warstwę kulturową grubości od 30 cm w południowej części wykopu do 45 cm w części północnej, pod którą wystąpił żółty calec z rysującymi się na jego tle obiektami nieruchomymi. Już podczas eksploracji warstwy kulturowej okazało się, że warstwa ta jest silnie przemieszana, co wykluczyło możliwość uchwycenia granicy między warstwą łużycką i warstwą neolityczną. W warstwie tej wystąpiła licznie ceramika (głównie drobne fragmenty, w tym kilka fragmentów brzegów pucharów lejkowatych) oraz kości zwierzęce. W warstwie tej odkryto także fragment toporka kamiennego.

Na tle żółtego calca uchwycono zarys trzech obiektów nieruchomych oznaczonych cyframi 1—3.

Jama nr 1 zarysowała się na głębokości 60 cm w południowej części wykopu w formie regularnego owalu, o wymiarach po osi dłuższej (północ—południe) 170 cm, po osi poprzecznej (wschód—zachód) 100 cm. W przekroju poprzecznym jama miała kształt trapezowaty. Dno płaskie, zalegające na głębokości 120 cm od powierzchni warstwy ornej. Wypełnisko stanowiła szara próchnica przemieszana z piaskiem. Materiał zabytkowy stanowiła ceramika (głównie drobne fragmenty), kości zwierzęce oraz polepa. Na głębokości 100 cm od powierzchni warstwy ornej odkryto duży róg zwierzęcy.

Jama nr 2 wystąpiła na głębokości 80 cm od powierzchni warstwy ornej w postaci fragmentu regularnego czworoboku, którego część północna wchodziła w profil wykopu. Szerokość przebadanej części obiektu przy północnym profilu wynosiła 180 cm. Podczas eksploracji stwierdzono, że obiekt ten składa się z dwóch elementów, a mianowicie z płytkiego zagłębienia wkopanego na głębokość 25 cm od poziomu odsłonięcia zarysu oraz z kociołkowatej jamy, wkopanej w obrębie wzmiankowanego zagłębienia na głębokość 65 cm od poziomu odsłonięcia zarysu. Jama ta ma dno płaskie, przy czym największa szerokość przypada na głębokość 120 cm od powierzchni warstwy ornej. Wypełnisko płytkiego zagłębienia oznaczonego cyfrą 2a stanowiła brunatna próchnica, przemieszana z calcową gliną oraz dużą ilością polepy, kociołkowata jama natomiast oznaczona cyfrą 2b wypełniona była ciemną ziemią, która przy dnie przybierała barwę intensywnie czarną. W obrębie płytkiego zagłębienia, w jego wschodniej partii, odkryto dwa duże naczynia zasobowe wkopane w niewielką jamę. Jedno (leżąca na boku duża amfora) zachowało się we fragmentach, drugie, duże naczynie workowate, uległo całkowitemu rozsypaniu. Ponadto w warstwie leżącej bezpośrednio ponad zarysem obiektu odkryto dwa dwustozkowe przeszliki gliniane, jeden ciężarek tkacki oraz duży fragment motyki kamiennnej. Poza obrębem zagłębienia, przy jego zachodniej krawędzi, odkryto ponad-

² W. Nowothnig, *Ein eigenartiger Spinnwirtel*, „Altschlesische Blätter”, nr 3: 1938, s. 95—96; *Neue Bodenfunde*, „Altschl. Blätter”, nr 5: 1936, s. 158; nr 3: 1938, s. 123; nr 4: 1938, s. 157.

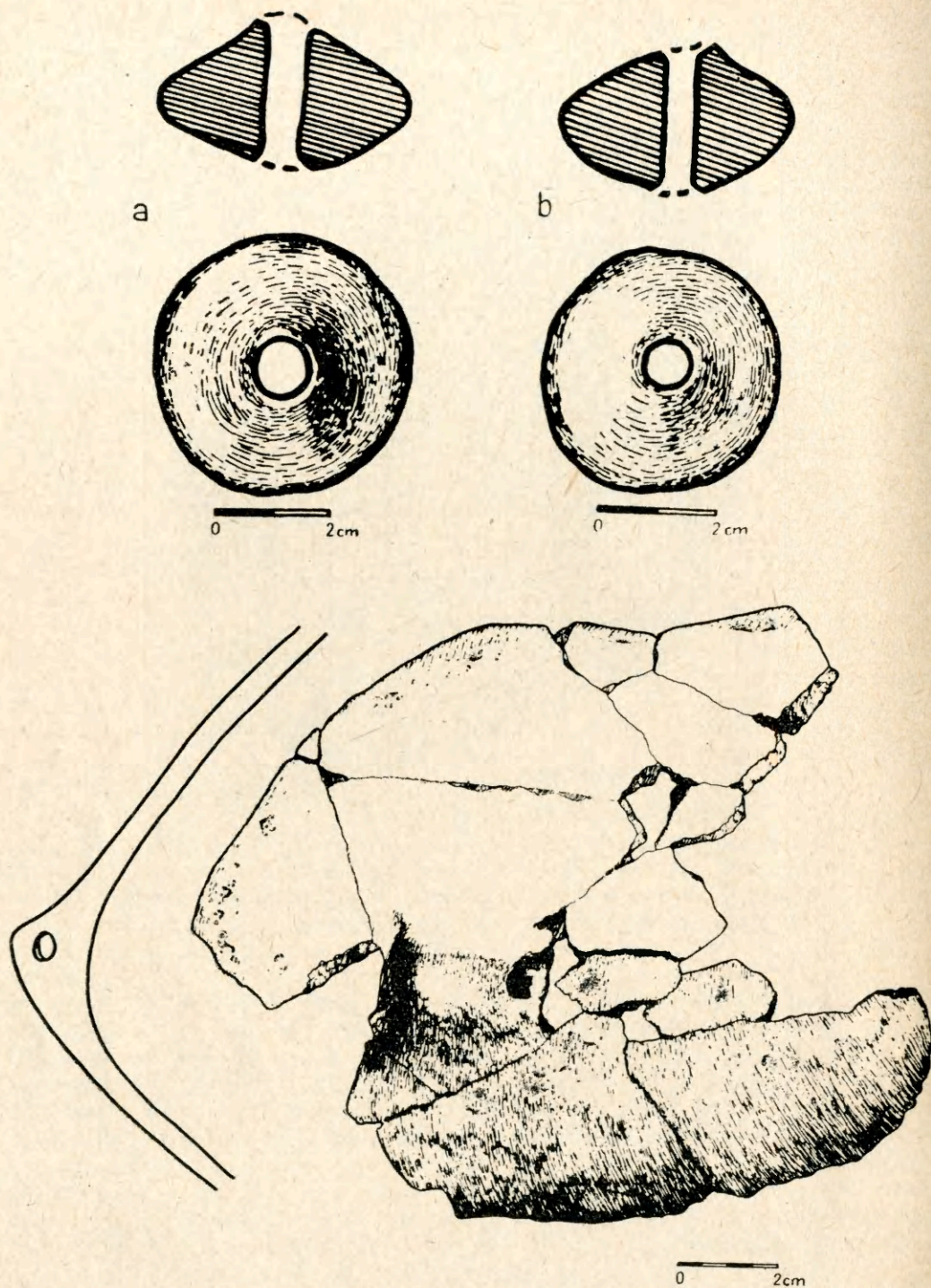

Ryc. 3. Janówek, pow. Dzierżoniów. Ułamek naczynia neolitycznego z warstwy kulturowej

Fot. Z. Wawrzyniak

to duże, prawdopodobnie workowate naczynie zasobowe, zachowane do wysokości 25 cm, oraz miniaturową siekierkę kamienną z cienkim obuchem. Przy południowo-wschodnim narożniku płytkiego zagłębienia stwierdzono ślad po słupie. Zawartość kulturową kociołkowej jamy stanowi ceramika (drobne fragmenty), kości zwierzęce oraz fragmenty rogów zwierzęcych. Przy dnie materiał ten tworzy zbitą warstwę.

Jama nr 3 zarysowała się na głębokości 85 cm w postaci odcinka regularnego koła (dalsza część jamy wchodzi we wschodni profil wykopu). W przekroju poprzecznym miała kształt gruszkowaty. Największa szerokość jamy przypada na partię przydenną na głębokości 170 cm od powierzchni warstwy ornej. Dno lekko zaokrąglone, zalegające na głębokości 180 cm. Wypełnisko jamy stanowiła ciemnoszara próchnica z dużą ilością polepy, przy czym w miarę zbliżania się do dna barwa wypełniska stawała się ciemniejsza, przyjmując w partii przydennej zabarwienie intensywnie czarne. Materiał zabytkowy stanowiła ceramika, duża ilość kości zwierzęcych oraz duża ilość polepy z odciskami gałęzi. Przy dnie stwierdzono kilka węgielków drzewnych.

Ryc. 4. Janówek, pow. Dzierżoniów:

a, b — przeszłiki gliniane z warstwy ponad zarysem jamy 2; c — fragment naczynia neolitycznego z jamy nr 2a

Rys. Z. Wawrzyniak

Szczegółowa analiza materiału zabytkowego uzyskanego z jam pozwala na ustalenie chronologii poszczególnych obiektów. Zarówno jama nr 1, jak i nr 3 związane są z osadą kultury łużyckiej, której trwanie przypada na okres przejściowy od V okresu epoki brązu do okresu halsztackiego. Z osadą kultury łużyckiej związana jest także kociołkowata jama nr 2b, wkopana w obręb czworobocznego zagłębienia. Samo natomiast płytkie zagłębienie oznaczone nr 2a, łączące się prawdopodobnie ze śladem po słupie, można wstępnie uważać za część budynku związanego z osadą południowej grupy kultury pucharów lejkowatych. Przemawia za tym obecność przęślików, ciężarka tkackiego oraz wkopanych naczyń zasobowych, a także wspomniany ślad po słupie.

Śladów osadnictwa z okresu rzymskiego i wczesnośredniowiecznego, sygnalizowanych w niemieckich komunikatach, w toku tegorocznych badań nie stwierdzono.

Badania te kontynuowane będą w przyszłym sezonie i w latach następnych.

*Katedra Archeologii Polski U. Wrocł.
we Wrocławiu*

WŁODZIMIERZ WOJCIECHOWSKI

REPORT ON EXCAVATIONS OF NEOLITHIC AND LUSATIAN HABITATION
SITES AT JANÓWEK, DISTRICT OF DZIERŻONIÓW, IN 1961

The preliminary investigations conducted by the Department of the Archaeology of Poland at the Wrocław University on a Funnel Beaker habitation site and on a Lusatian settlement near the village of Janówek, district of Dzierżoniów, lasted from the 18th to the 30th september 1961. An area covering 27 square metres was excavated. Beneath the culture layer we have observed three immovable objects outlined on the yellow sterile soil. A hollow slightly sunk into the sterile ground and connected with the Funnel Beaker settlement might represent traces of a hut. To the Lusatian culture belong three pits, one of which was dug into a neolithic object partially destroying its layers. The discoveries included pottery, animal bones, whorls, loom weights as well as stone and flint implements.